

Podnebno ogledalo 2021

Kmetijstvo

Končno poročilo

Poročilo Kmetijstvo je četrti zvezek Podnebnega ogledala 2021, pripravljenega v okviru priprave strokovnih podlag za izpolnitev nacionalnih, evropskih in mednarodnih obveznosti poročanja ter pripravo stališča s področja blaženja podnebnih sprememb. Projekt izvaja Institut »Jožef Stefan«, Center za energetska učinkovitost (IJS-CEU), s podizvajalci: Kmetijski inštitut Slovenije (KIS), PNZ svetovanje projektiranje, d. o. o., in Gozdarski inštitut Slovenije (GIS). Projekt je financiran iz Sklada za podnebne spremembe. Poročilo Kmetijstvo pripravljata KIS in IJS-CEU.

PROJEKTNA NALOGA:

Strokovne podlage za izpolnitev nacionalnih, evropskih in mednarodnih obveznosti poročanja ter pripravo stališča s področja blaženja podnebnih sprememb

ŠT- POGODBE:

2550-21-311019

NAROČNIK:

Ministrstvo za okolje in prostor

KOORDINATOR NAROČNIKA:

mag. Mateja Pitako

KOORDINATOR IZVAJALCA:

mag. Stane Merše

ŠT. POROČILA

IJS-DP-13616

DATUM:

14. oktober 2021

AVTORJI:

dr. Jože Verbič

Žan Pečnik, mag. inž. zoot., mag. ekon. nar. virov

Janez Sušin, univ. dipl. inž. agr., vsi *KIS*

Marko Đorić, univ. dipl. inž. el.

mag. Barbara Petelin Visočnik, *oba IJS*

Vsebina

UVOD	4
1 POVZETEK	6
1.1 PREGLED STANJA – EMISIJE TGP	6
1.2 PREGLED STANJA – KAZALCI ZA SPREMLJANJE IZVAJANJA UKREPOV	7
1.3 PRIPOROČILA.....	8
2 KAZALCI	11
2.1 [PO13_KMETIJSTVO] POVEČANJE UČINKOVITOSTI REJE DOMAČIH ŽIVALI	12
2.2 [PO14_KMETIJSTVO] RACIONALNO GNOJENJE KMETIJSKIH RASTLIN Z DUŠIKOM	13
2.3 [PO15_KMETIJSTVO] UČINKOVITEJŠE KROŽENJE DUŠIKA V KMETIJSTVU – BRUTO BILANČNI PRESEŽEK DUŠIKA	14
2.4 [PO16_KMETIJSTVO] UČINKOVITEJŠE KROŽENJE DUŠIKA V KMETIJSTVU – POVRŠINA ZEMLJIŠČ V UKREPU EKOLOŠKO KMETOVANJE	15
2.5 [PO17_KMETIJSTVO] UČINKOVITEJŠE KROŽENJE DUŠIKA V KMETIJSTVU – POVRŠINE NJIV IN VRTOV V UKREPIH, KI ZAHTEVAJO GNOJENJE NA PODLAGI HITRIH TALNIH ALI RASTLINSKIH TESTOV 16	16
3 SPREMLJANJE IZVAJANJA UKREPOV	17
3.1 SPODBUJANJE ZMANJŠANJA EMISIJ TGP V IPCC SEKTORJU KMETIJSTVO NA SPLOŠNO	19
3.2 POVEČANJE UČINKOVITOSTI REJE DOMAČIH ŽIVALI, POVEČANJE DELEŽA PAŠNE REJE IN SPODBUJANJE UČINKOVITEJŠEGA KROŽENJA DUŠIKA V KMETIJSTVU	27
4 OZNAKE, SLIKE IN TABELE	37
4.1 SEZNAM OZNAK IN KRATIC	37
4.2 SEZNAM SLIK	37
4.3 SEZNAM TABEL	38

Uvod

Podnebno ogledalo 2021 je dokument, v katerem so predstavljene glavne ugotovitve spremljanja izvajanja ukrepov za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov (TGP) za leto 2020. Pripravljene strokovne podlage vključujejo tudi vse elemente vsebine, potrebne za pripravo **Petega letnega poročila o izvajanju Operativnega programa ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020 (v nadaljevanju OP TGP)**, kot so ti opredeljeni v samem OP TGP¹. Metodologija za pripravo Podnebnega ogledala je bila razvita v okviru projekta LIFE Podnebna pot 2050².

Podnebno ogledalo sestavlja več zvezkov:

- **Zvezek 0: Povzetek za odločanje**, kjer so izpostavljena glavna priporočila za izvajanje ukrepov za zmanjševanje emisij TGP iz OP TGP;
- **Zvezek 1: Ocena doseganja ciljev**, v katerem so povzete vse glavne ugotovitve glede doseganja ciljev na področjih zmanjševanja emisij TGP ter povečevanja energetske učinkovitosti in deleža obnovljivih virov energije (OVE) v bruto rabi končne energije. Vključeni so tudi pregled financiranja izvajanja ukrepov za zmanjševanje emisij TGP, prikaz kazalcev in kvalitativnih ocen glede doseganja njihovih ciljev in dolgoročnega obvladovanja emisij ter energetske-podnebni cilji do leta 2030;
- **Zvezek 2: Promet**, kjer je celovito prikazano stanje na področju zmanjševanja emisij TGP v sektorju prometa. Pregled vključuje tudi analizo kazalcev izvajanja OP TGP za leto 2018, pregled izvajanja ukrepov za zmanjševanje emisij TGP v letu 2019 in priporočila za njihovo izvajanje v prihodnjem letu;
- **Zvezek 3: Stavbe**, v katerem je celovito prikazano stanje na področju zmanjševanja emisij TGP v sektorju stavb. Zvezek je vsebinsko sestavljen podobno kot *Zvezek 2*;
- **Zvezek 4: Kmetijstvo**, ki vključuje celovit prikaz stanja na področju zmanjševanja emisij TGP v sektorju kmetijstvo. Zvezek je vsebinsko sestavljen podobno kot *Zvezka 2 in 3*;
- **Zvezek 5: Ostali sektorji**, kjer je celovito prikazano stanje na področju zmanjševanja emisij TGP v sektorjih industrija neETS – raba goriv in procesne emisije, energetika neETS, odpadki ter raba zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstvo (LULUCF);
- **Zvezek 6: Večsektorski ukrepi**, v katerem je prikazano stanje na področju zmanjševanja emisij TGP z ukrepi, ki so namenjeni več sektorjem. Vključena so področja zelene gospodarske rasti, usposabljanja, izobraževanja, informiranja in promocije ter ostalih večsektorskih ukrepov.

1 Operativni program ukrepov za zmanjševanje emisij toplogrednih plinov do leta 2020, Vlada Republike Slovenije, 2014.

2 LIFE ClimatePath2050 (Slovenian Path Towards the Mid-Century Climate Target), <https://www.podnebnapot2050.si/>.

Pričujoči dokument je **Zvezek 4: Kmetijstvo**. V njem so povzeti:

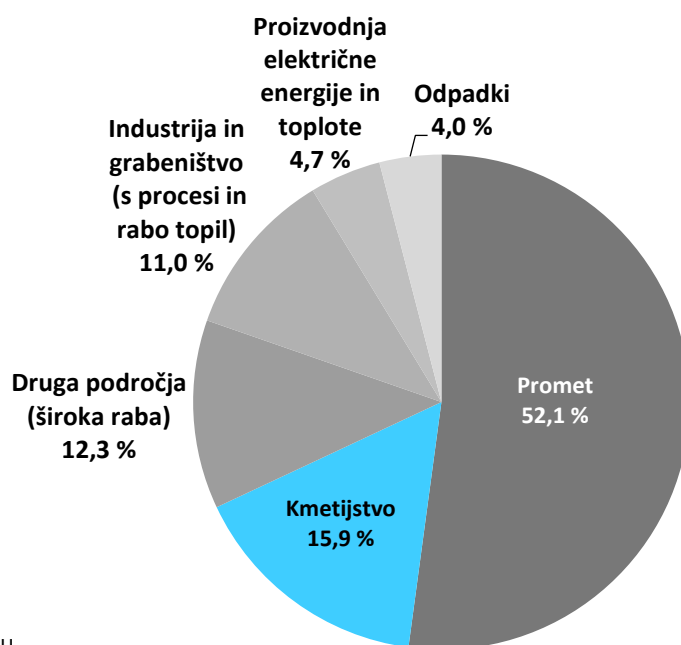
- **Pregled stanja v kmetijstvu**, v katerem so vključeni pregled stanja na področju emisij TGP, pregled kazalcev za spremljanje izvajanja ukrepov in glavna priporočila za izboljšanje izvajanja obstoječih ukrepov.
- **Pregled letnih kazalcev OP TGP**, ki vključuje analizo kazalcev za spremljanje izvajanja OP TGP v kmetijstvu za leto 2019, če so bili na voljo podatki, pa tudi za leto 2020.
- **Pregled izvajanja ukrepov za zmanjšanje emisij TGP v kmetijstvu iz OP TGP**, kjer so povzete glavne ugotovitve spremljanja izvajanja instrumentov iz OP TGP v letu 2019 ter njihovo predvideno izvajanje v obdobju 2020–2021.

1 Povzetek

Cilj v kmetijstvu je obvladovanje emisij TGP na ravni do največ +5 % do leta 2020 glede na leto 2005 ob hkratnem povečanju samooskrbe Slovenije s hrano.

1.1 Pregled stanja – emisije TGP

Emisije TGP v IPCC sektorju kmetijstvo so leta 2019 predstavljale 15,9 % v skupnih emisijah TGP po Odločbi 406/2009/ES (8,7 % fermentacija v prebavilih, 2,9 % ravnanje z gnojem, 4,3 % kmetijska zemljišča) in so bile po deležu drugi sektor za prometom (Slika 1). Po letu 2005 smo sprva zabeležili dvoletno rast, do leta 2013 je sledilo obdobje zmanjševanja emisij, zatem do leta 2016 triletna rast. Po letu 2016 so se emisije ponovno nekoliko zmanjšale. V letu 2019 so emisije znašale 1.718 kt CO₂ ekv, kar je na ravni izhodiščne vrednosti v letu 2005 (indeks 1,00) in za 5,0 odstotnih točk manj od ciljne vrednosti za leto 2020.

Vir: IJS-CEU

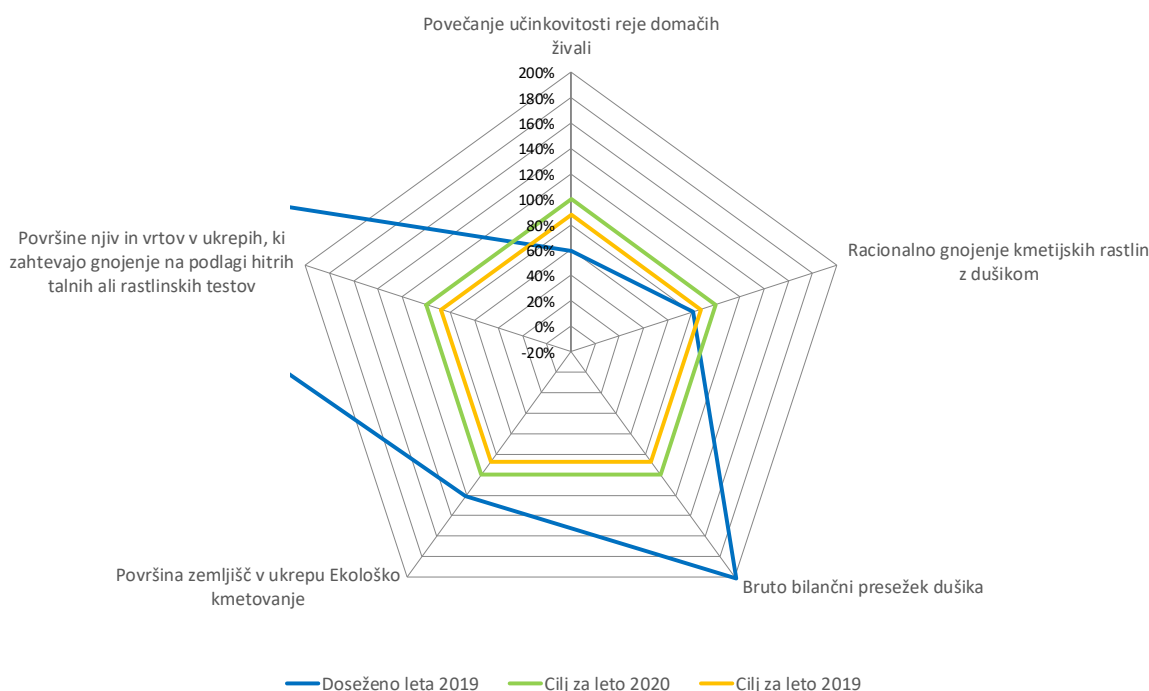
Slika 1: Delež emisij neETS v sektorju kmetijstvo v letu 2019

Na področju kmetijstva prispevata največ toplogrednega učinka metan (68,4 %) in didušikov oksid (30,0 %). Njun toplogredni učinek je ocenjen za stoletni časovni horizont. Pri tem ni upoštevano, da je metan v ozračju kratko-obstojen. S tem pristopom je njegov pomen v uradnih evidencah precenjen. To pomeni, da so z vidika vplivov na podnebje ukrepi za zmanjšanje emisij metana manj pomembni, ukrepi za zmanjšane emisij ogljikovega dioksida in didušikovega oksida pa bolj pomembni, kot kaže trenutna struktura emisij toplogrednih plinov.

Cilj OP TGP je, zaradi sočasnega zasledovanja cilja prehranske varnosti, obvladovati rast emisij TGP v tem sektorju in jo do leta 2020 zadržati na ravni do največ +5 % glede na leto 2005. **Gibanje emisij sektorja kmetijstvo je skladno z zastavljenim ciljem.**

1.2 Pregled stanja – kazalci za spremljanje izvajanja ukrepov

Sektor smo v preteklosti spremljali s petimi kazalci. Kazalec »Učinkovitejše kroženje dušika v kmetijstvu – površina zemljišč v ukrepu Kmetijsko okoljska in kmetijsko podnebna plačila« je bil leta 2018 zaradi neprimerljivosti podatkov med zaporednima programskima obdobjema Programa razvoja podeželja opuščen. Leta 2019 smo v poročanje vključili nov kazalec, ki vključuje ukrepe, ki neposredno prispevajo k učinkovitejšemu kroženju dušika. Gre za kazalec »Učinkovitejše kroženje dušika v kmetijstvu – površine njiv in vrtov v ukrepih, ki zahtevajo gnojenje na podlagi hitrih talnih ali rastlinskih testov« (Slika 2). Zaradi popravka nacionalne metodike za oceno emisij metana in didušikovega oksida iz skladišč živinskih gnojil je bila večkrat popravljena celotna časovna vrsta za emisije TGP na enoto prirejenega mleka, nazadnje v tem poročilu. Novi metodiki je bila prilagojena tudi ciljna vrednost za leto 2020.

Slika 2: Dosežene vrednosti kazalcev na področju kmetijstva, prikazane glede na letne ciljne vrednosti v opazovanem letu 2019 in glede na ciljne vrednosti v letu 2020. Prikazane so relativne vrednosti kot odstotek potrebnega napredka v obdobju 2012–2020. Za kazalca Poraba dušika iz mineralnih gnojil in Bruto bilančni presežek dušika je za doseženo vrednost prikazano povprečje zadnjih petih let (Vir: KIS, IJS-CEU)³

Povečanje učinkovitosti reje živali ocenjujemo z intenzivnostjo emisij TGP (emisije na enoto prirejenega mleka). Emisije kažejo po letu 2013 jasen in ugoden trend zmanjševanja, ki pa je glede na zastavljen cilj (< 0,772 kg CO₂ ekv leta 2020) premalo intenziven. Analiza trenda

³ Vrednost kazalca Površine njiv in vrtov v ukrepih, ki zahtevajo gnojenje na podlagi hitrih talnih ali rastlinskih testov, močno presega zastavljene ciljne vrednosti, zato sega izven diagrama.

kaže, da bo ciljna vrednost za 2020 dosežena v letu 2022. Težave pri doseganju cilja bodo med drugim tudi posledica nerealizirane aktivnosti »analiza krme in računanje krmnih obrokov za govedo in/ali drobnico« iz prvotnega predloga ukrepa KOPOP Programa razvoja podeželja 2014–2020.

V obdobju po letu 2000 se je poraba dušika iz mineralnih gnojil sprva zmanjševala. Po letu 2009 se je poraba bolj ali manj ustalila na vrednosti okoli 27.500 ton, s tem, da so se v tem obdobju letne vrednosti gibale med 26.300 in 28.612 ton. V letu 2019 je bila poraba izenačena s ciljno vrednostjo za leto 2020 (manj kot 28.000 t N na leto). **Ciljna vrednost za leto 2020 je bila v zadnjih letih v povprečju dosežena. Pričakujemo, da so ukrepi za racionalnejšo rabo dušika v kmetijstvu porabo dušika iz mineralnih gnojil tudi v lanskem letu zadržali pod 28.000 t na leto in da bo cilj dosežen.**

Po letu 2005 se je bruto bilančni presežek dušika gibal med 42 in 69 kg na ha kmetijskih zemljišč z neizrazitim trendom zmanjševanja. Ciljna vrednost za leto 2020 (manj kot 53 kg N na ha) je bila v povprečju zadnjih 5 let dosežena (47,6 kg N na ha). **Predhodne ocene kažejo, da je bil bilančni presežek v letu 2020 pod 35 kg N na ha. To pomeni, da bo ciljna vrednost za leto 2020 dosežena.**

Površina zemljišč v ukrepu »ekološko kmetovanje« se povečuje hitreje, kot je bilo predvideno z Operativnim programom ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov. **Ciljna vrednost za leto 2020 (44.000 ha) je bila dosežena že leta 2018 in začasni podatki za leto 2020 kažejo, da bo cilj OP TGP presežen.** Ob tem je treba poudariti, da je cilj Programa razvoja podeželja 2014–2020 bolj ambiciozen (55.000 ha) in da le ta v letu 2020 ne bo dosežen.

Površine njiv in vrtov v ukrepih, ki zahtevajo gnojenje na podlagi hitrih talnih ali rastlinskih testov so v zadnjih letih znatno presegle ciljno vrednost, ki je bila določena s Programom razvoja podeželja 2014–2020.

1.3 Priporočila

Leta 2020 so se na področju kmetijstva nadaljevali ukrepi za zmanjševanje emisij iz prejšnjih let. Večjih vsebinskih sprememb ni bilo, nekoliko se je povečal le obseg izvajanja nekaterih operacij Programa razvoja podeželja. Ključna priporočila za hitrejši napredek, ki so bila predstavljena že v Podnebnih ogledalih 2019 in 2020, se nanašajo na sprejem novega Programa razvoja podeželja, točneje Strateškega načrta Skupne kmetijske politike 2023–2027. V Podnebnem ogledalu 2021 smo tem priporočilom dodali predlog za naložbe v majhne bioplinske naprave.

PRIPOROČILO KMETIJSTVO 01/2021	
Ocenjujemo, da so ukrepi za zmanjševanje emisij didušikovega oksida ustrezni in da bi jih bilo smiselno nadaljevati.	
<u>IZVAJALEC</u>	MKGP
<u>UTEMELJITEV</u>	Rešitve za zmanjševanje emisij didušikovega oksida sovpadajo z rešitvami za varovanje voda pred onesnaževanjem z nitrati in rešitvami za zmanjšanje

emisij amonijaka. Na področju preprečevanja onesnaževanja voda imamo dolgoletno tradicijo in razmeroma dobro razvit sistem javne svetovalne službe. Varovanje voda je med prednostnimi področji **Kmetijsko-okoljsko-podnebnih plačil** (KOPOP) Programa razvoja podeželja 2014–2020 (PRP 2014–2020) in rezultati se kažejo tudi na področju emisij didušikovega oksida. K učinkovitejšemu kroženju dušika prispevata tudi **ukrepa Naložbe v fizična sredstva in Ekološko kmetovanje** (oba v sklopu PRP 2014–2020). Omenjeno se kaže v doseganju ciljev na področju porabe dušika iz mineralnih gnojil in bruto bilančnega presežka dušika.

PRIPOROČILO KMETIJSTVO 02/2021

Priporočamo, da se v naslednjem programskem obdobju, ki ga bo urejal Strateški načrt Skupne kmetijske politike 2023–2027, omogoči izvedbo **zahteve Gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak na trajnem travinju brez pogojevanja z izvajanjem drugih zahtev**. V osnutku Strateškega načrta je to pogojevanje odpravljeno. Pri tem bi bilo treba vztrajati tudi v nadaljnjih postopkih sprejemanja Strateškega načrta.

IZVAJALEC MKGP

UTEMELJITEV Ukrepa KOPOP in Ekološko kmetovanje prek učinkovitejšega kroženja dušika in s tem manjše porabe dušika iz mineralnih gnojil pomembno prispevata k zmanjšanju emisij didušikovega oksida. **Šibka točka ukrepa KOPOP je premajhen obseg izvajanja zahteve Gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak na trajnem travinju**. Kmetije, ki gospodarijo na trajnem travinju, razpolagajo z velikimi količinami živinskih gnojil, izbirno zahtevo Gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak pa lahko izberejo le na travnikih, na katerih se odločijo za puščanje nepokošenega pasu (5–10 % površine) ali pa če se odločijo na kmetiji opustiti siliranje krme. Pogojevanje z izvajanjem drugih zahtev kmete odvrača od vključevanja v to zahtevo. Uspešnost izvajanja teh ukrepov je sicer odvisno tudi od uspešnosti kmetijskega izobraževalnega sistema in javne kmetijske svetovalne službe.

PRIPOROČILO KMETIJSTVO 03/2021

Doseganje cilja na področju emisij metana bo v velikem obsegu odvisno od nadomestne rešitve za nerealizirano zahtevo »analiza krme in računanje krmnih obrokov« za govedo in/ali drobnico« iz prvotnega predloga ukrepa KOPOP– gre za zahtevo, katere **predvideni učinki so bili že upoštevani** pri pripravi OP TGP. V osnutku Strateškega načrta Skupne kmetijske politike 2023–2027 je predvideno načrtovanje krmnih obrokov za govedo, prašiče in drobnico. Predlog je smiseln in bi ga bilo treba podpreti v postopku dokončnega sprejemanja Strateškega načrta.

IZVAJALEC MKGP

UTEMELJITEV Kljub temu, da **prispeva večino toplogrednega učinka v sektorju kmetijstvo metan (približno 70 %)**, namenjamo zmanjševanju emisij metana bistveno manj pozornosti kot zmanjševanju emisij didušikovega oksida. **Šibka točka je premajhna ambicioznost na področju zmanjševanja emisij metana iz prebavil rejnih živali, ki prispevajo približno 55 % vseh emisij**

toplogrednih plinov v kmetijstvu. Ob razmeroma dobrem selekcijskem delu v smeri učinkovitejših živali in ob spodbujanju pašne reje prek ukrepov PRP 2014–2020, zanemarjamo priložnosti na področju ustrežnejšega krmiljenja rejnih živali. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano prek Javne službe kmetijskega svetovanja sicer zagotavlja podporo pri računanju krmnih obrokov, žal pa se velik delež kmetov te storitve ne poslužuje. **Brez posebnih spodbud napredka na tem področju ne pričakujemo.** V preteklih letih smo rešitev videli v ukrepu Sodelovanje (M16) iz Programa razvoja podeželja 2014–2020. Po objavi Uredbe o izvajanju ukrepa Sodelovanje v letu 2017 in po prvih odobrenih projektih v letu 2018 ocenjujemo, da ni realnih možnosti, da bi v sklopu tega ukrepa uvedli izračune krmnih obrokov na podlagi analiz krme na večje število kmetij, ki tega ne izvajajo.

PRIPOROČILO KMETIJSTVO 04/2021

Osnutek Strateškega načrta Skupne kmetijske politike 2023–2027 predvideva financiranje naložb v majhne biopinske naprave za obdelavo živinskih gnojil. Predlog je smiseln in bi ga bilo treba podpreti tudi v nadaljnjih postopkih sprejemanja Strateškega načrta.

IZVAJALEC MKGP

UTEMELJITEV Metan, ki se sprosti iz skladišč živinskih gnojil, prispeva v Sloveniji 13,7 % vseh emisij toplogrednih plinov v kmetijstvu. Te emisije je mogoče znatno zmanjšati z obdelavo živinskih gnojil na bioplinskih napravah. Z njimi pridobimo še nekaj električne energije in toplote ter s tem prispevamo k obnovljivim virom energije. Širjenje te tehnologije je omejeno z velikostjo kmetij, saj izgradnja bioplinskih naprav na majhnih kmetijah ni ekonomsko upravičena. Brez posebnih spodbud se tehnologija na slovenskih kmetijah ne bo razširila.

2 Kazalci

Doseganje ciljev OP TGP na področju kmetijstva spremljamo s petimi kazalci:

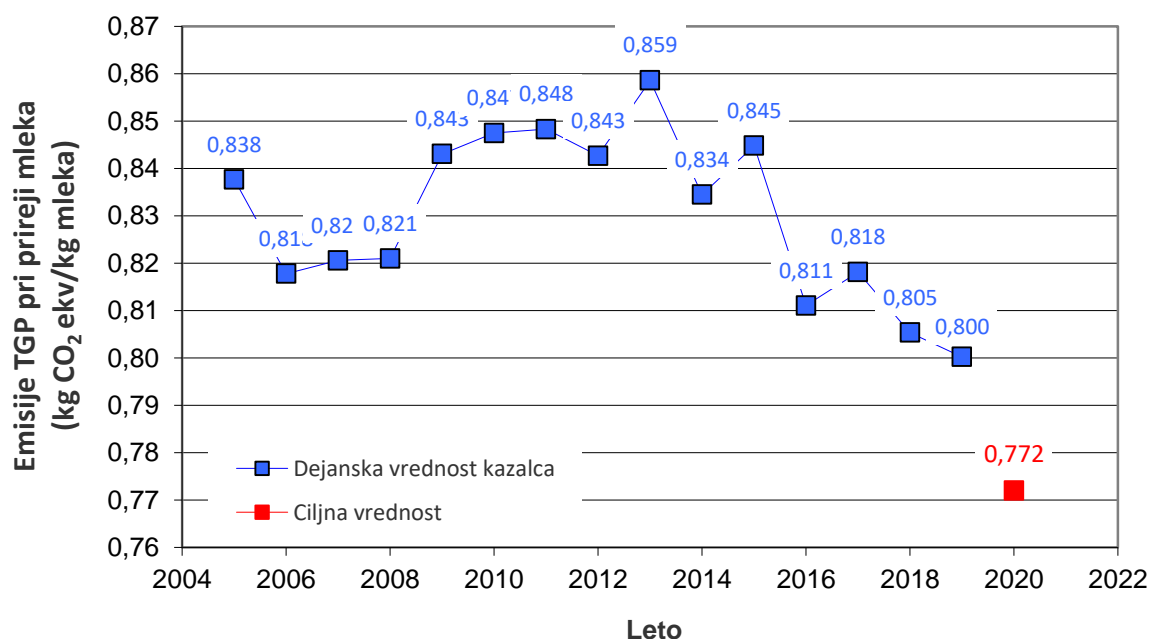
- **[PO13_KMETIJSTVO] Povečanje učinkovitosti reje domačih živali** (poglavje 2.1), ki vključuje naslednje instrumente iz spremljanja izvajanja ukrepov (poglavje 3):
 - izvajanje skupnega temeljnega rejskega programa za pasme goved in drobnice,
 - javna služba kmetijskega svetovanja,
 - spodbude za izvajanje nadstandardnih načinov kmetovanja, ki prispevajo k zmanjšanju emisij metana,
 - spodbude za naložbe v osnovna sredstva, ki izboljšajo splošno učinkovitost kmetijskega gospodarstva in za infrastrukturo, povezano z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva;
- **[PO14_KMETIJSTVO] Racionalno gnojenje kmetijskih rastlin z dušikom** (poglavje 2.2), ki vključuje naslednje instrumente iz spremljanja izvajanja ukrepov (poglavje 3):
 - spodbude za izvajanje nadstandardnih načinov kmetovanja, ki prispevajo k zmanjšanju emisij didušikovega oksida,
 - spodbude za naložbe v osnovna sredstva, ki izboljšajo splošno učinkovitost kmetijskega gospodarstva in za infrastrukturo, povezano z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva,
 - javna služba kmetijskega svetovanja;
- **[PO15_KMETIJSTVO] Učinkovitejše kroženje dušika v kmetijstvu – bruto bilančni presežek dušika** (poglavje 2.3), ki vključuje naslednje instrumente iz spremljanja izvajanja ukrepov (poglavje 3):
 - spodbude za izvajanje nadstandardnih načinov kmetovanja, ki prispevajo k zmanjšanju emisij didušikovega oksida,
 - spodbude za naložbe v osnovna sredstva, ki izboljšajo splošno učinkovitost kmetijskega gospodarstva in za infrastrukturo, povezano z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva,
 - javna služba kmetijskega svetovanja,
 - raziskave in inovacije v kmetijstvu;
- **[PO16_KMETIJSTVO] Učinkovitejše kroženje dušika v kmetijstvu – površina zemljišč v ukrepu Ekološko kmetovanje** (poglavje 2.4), ki vključuje naslednji instrument iz spremljanja izvajanja ukrepov (poglavje 3):
 - spodbude za izvajanje nadstandardnih načinov kmetovanja, ki prispevajo k zmanjšanju emisij didušikovega oksida;
- **[PO17_KMETIJSTVO] Učinkovitejše kroženje dušika v kmetijstvu – površine njiv in vrtov v ukrepih, ki zahtevajo gnojenje na podlagi hitrih talnih ali rastlinskih testov** (poglavje 2.5), ki vključuje naslednji instrument iz spremljanja izvajanja ukrepov (poglavje 3):
 - spodbude za izvajanje nadstandardnih načinov kmetovanja, ki prispevajo k zmanjšanju emisij didušikovega oksida.

2.1 [PO13_KMETIJSTVO] Povečanje učinkovitosti reje domačih živali

KLJUČNO SPOROČILO

Emisije TGP na enoto prirejenega mleka kažejo po letu 2013 jasen in ugoden trend zmanjševanja, ki pa je glede na zastavljen cilj (< 0,772 kg CO₂ ekv leta 2020) premalo intenziven. Analiza trenda kaže, da bo ciljna vrednost za 2020 dosežena v letu 2022. Težave pri doseganju cilja bodo med drugim tudi posledica nerealizirane aktivnosti »analiza krme in računanje krmnih obrokov za govedo in/ali drobnico« iz prvotnega predloga ukrepa KOPOP Programa razvoja podeželja 2014–2020.

Slika 3: Emisije TGP pri priraji mleka v obdobju 2005–2019 in ciljna vrednost kazalca za leto 2020 (Vir: KIS)

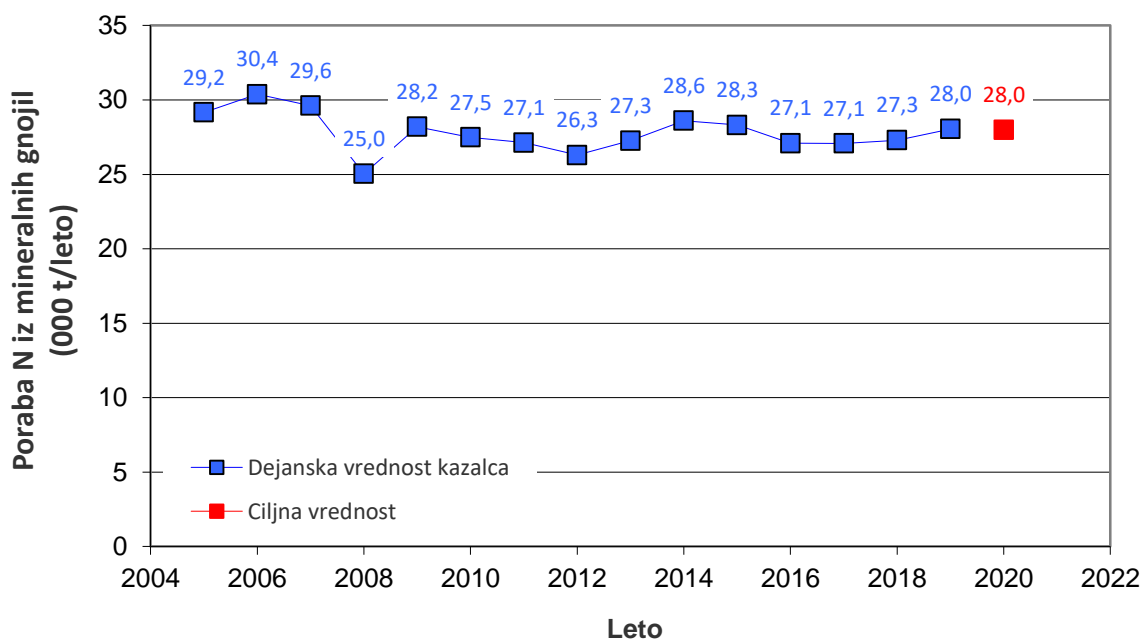
Celoten kazalec je dostopen na spletni strani *Kazalcev okolja*, ki jo ureja ARSO (<http://kazalci.arso.gov.si/sl/content/povecanje-ucinkovitosti-reje-domacih-zivali-1>).

2.2 [PO14_KMETIJSTVO] Racionalno gnojenje kmetijskih rastlin z dušikom

KLJUČNO SPOROČILO

V obdobju po letu 2000 se je poraba dušika iz mineralnih gnojil sprva zmanjševala. Po letu 2009 se je poraba bolj ali manj ustalila na vrednosti okoli 27.500 ton, s tem, da so se v tem obdobju letne vrednosti gibale med 26.300 in 28.612 ton. V letu 2019 je bila poraba izenačena s ciljno vrednostjo za leto 2020 (manj kot 28.000 t N na leto). Ciljna vrednost za leto 2020 je v zadnjih letih v povprečju dosežena.

Slika 4: Poraba dušika iz mineralnih gnojil v obdobju 2005–2019 in ciljna vrednost kazalca za leto 2020 (Vir: SURS)

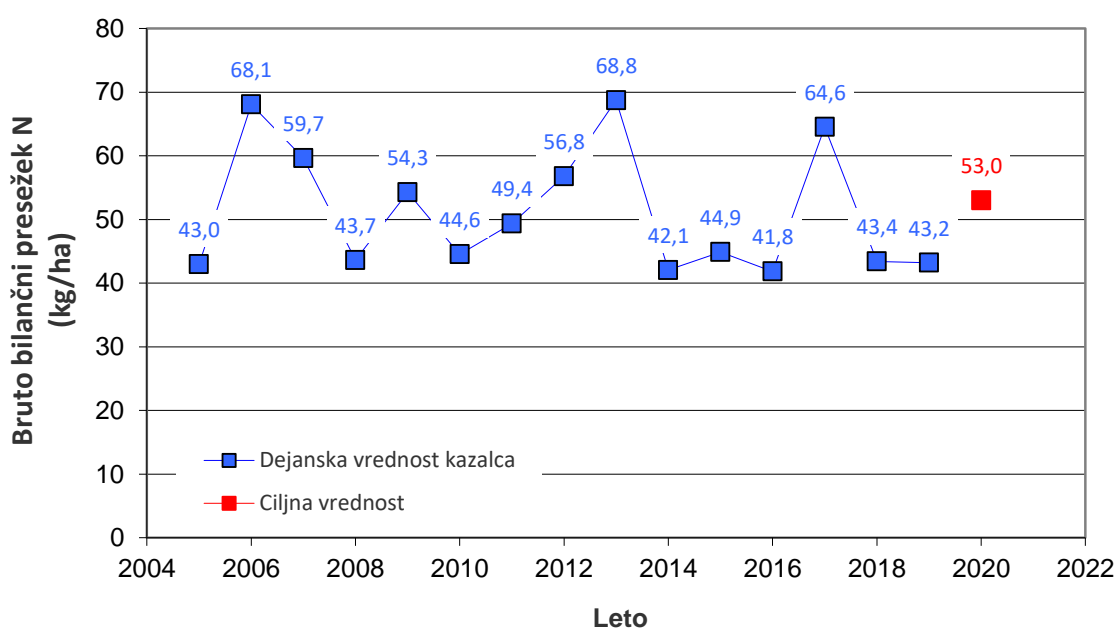
Celoten kazalec je dostopen na spletni strani *Kazalcev okolja*, ki jo ureja ARSO (<http://kazalci.arso.gov.si/sl/content/racionalno-gnojenje-kmetijskih-rastlin-z-dusikom-1?tid=96>).

2.3 [PO15_KMETIJSTVO] Učinkovitejše kroženje dušika v kmetijstvu – bruto bilančni presežek dušika

KLJUČNO SPOROČILO

Po letu 2005 se je bruto bilančni presežek dušika gibal med 42 in 69 kg na ha kmetijskih zemljišč z neizrazitim trendom zmanjševanja. Ciljna vrednost za leto 2020 (manj kot 53 kg N na ha) je v povprečju zadnjih 5 let dosežena (47,6 kg N na ha). Predhodne ocene kažejo, da je bil bilančni presežek za leto 2020 pod 35 kg N na ha. To pomeni, da bo ciljna vrednost za leto 2020 dosežena.

Slika 5: Bruto bilančni presežek N v obdobju 2005–2019 in ciljna vrednost kazalca za leto 2020 (Vir: KIS)

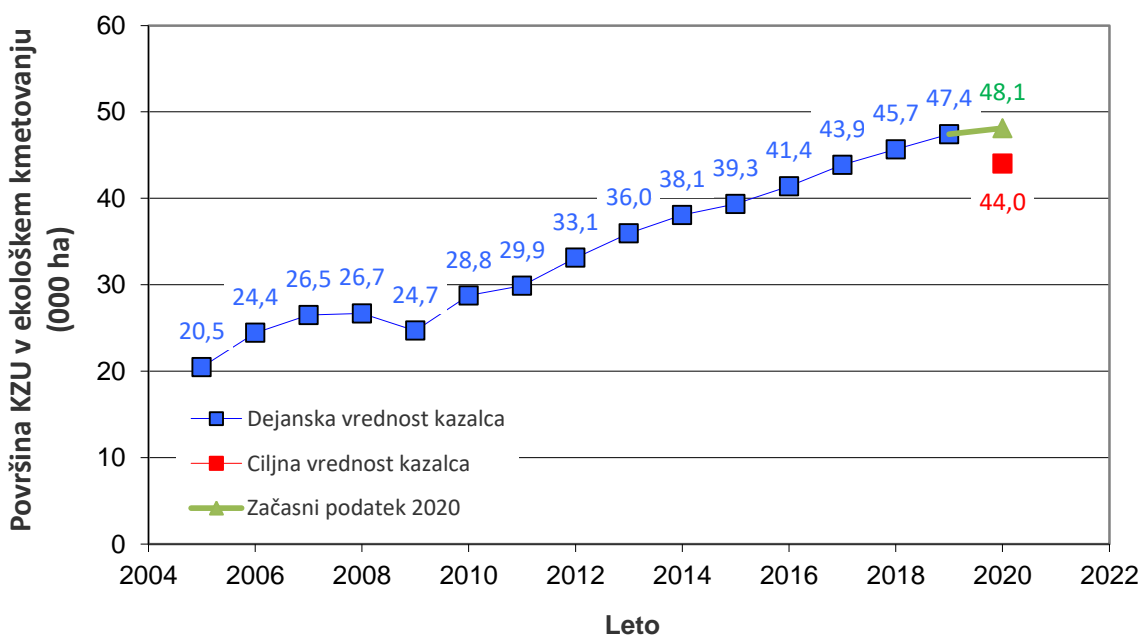
Celoten kazalec je dostopen na spletni strani *Kazalcev okolja*, ki jo ureja ARSO (<http://kazalci.arso.gov.si/sl/content/ucinkovitejse-krozenje-dusika-v-kmetijstvu-bruto-bilancni-presezek-dusika-1?tid=96>).

2.4 [PO16_KMETIJSTVO] Učinkovitejše kroženje dušika v kmetijstvu – površina zemljišč v ukrepu Ekološko kmetovanje

KLJUČNO SPOROČILO

Površina zemljišč v ukrepu Ekološko kmetovanje se povečuje hitreje, kot je bilo predvideno z Operativnim programom ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov. Ciljna vrednost za leto 2020 (44.000 ha) je bila dosežena že leta 2018 in začasni podatki za leto 2020 kažejo, da bo cilj OPTGP presežen. Ob tem je treba poudariti, da je cilj Programa razvoja podeželja 2014–2020 bolj ambiciozen (55.000 ha) in da le ta v letu 2020 ne bo dosežen.

Slika 6: Površina kmetijskih zemljišč (KZU) v ukrepu Ekološko kmetovanje v obdobju 2005–2020 in ciljna vrednost kazalca za leto 2020 (Vir: MKGP)

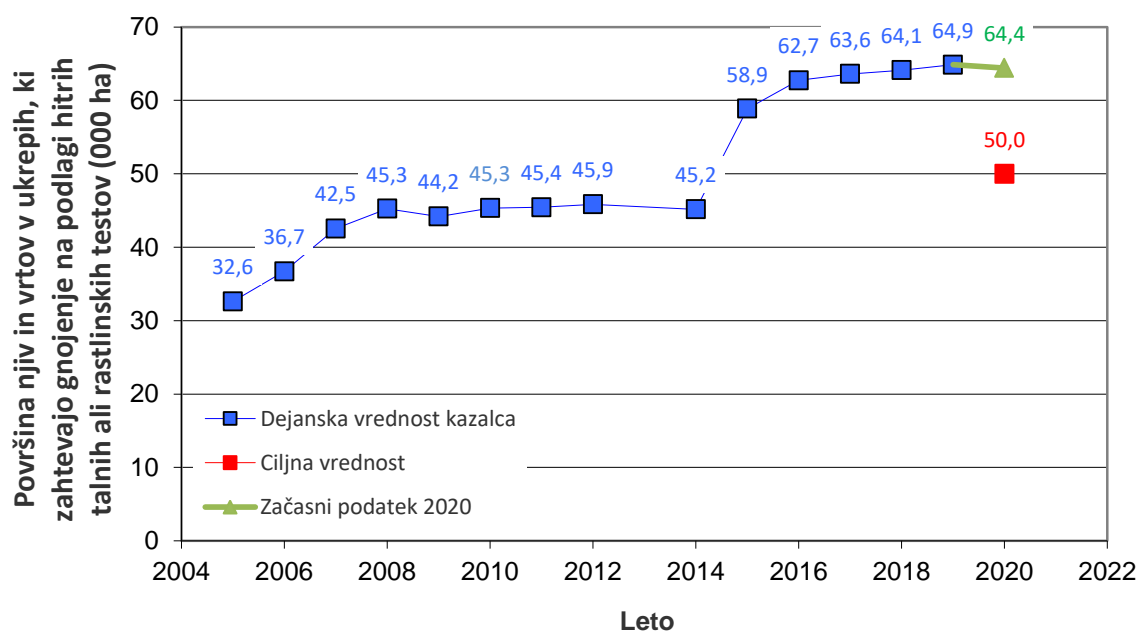
Celoten kazalec je dostopen na spletni strani *Kazalcev okolja*, ki jo ureja ARSO (<http://kazalci.arso.gov.si/sl/content/ucinkovitejse-krozenje-dusika-v-kmetijstvu-povrsina-zemljisc-v-ukrepu-ekolosko-kmetovanje-1?tid=96>).

2.5 [PO17_KMETIJSTVO] Učinkovitejše kroženje dušika v kmetijstvu – površine njiv in vrtov v ukrepih, ki zahtevajo gnojenje na podlagi hitrih talnih ali rastlinskih testov

KLJUČNO SPOROČILO

Površine njiv in vrtov v ukrepih, ki zahtevajo gnojenje na podlagi hitrih talnih ali rastlinskih testov, so v zadnjih letih znatno presegle ciljno vrednost, ki je bila določena s Programom razvoja podeželja 2014–2020.

Slika 7: Površine njiv in vrtov v ukrepih, ki zahtevajo gnojenje na podlagi hitrih talnih ali rastlinskih testov, v obdobju 2005–2020 in ciljna vrednost kazalca za leto 2020 (Vir: MKGP)

Celoten kazalec je dostopen na spletni strani *Kazalcev okolja*, ki jo ureja ARSO (<http://kazalci.arso.gov.si/sl/content/ucinkovitejse-krozenje-dusika-v-kmetijstvu-povrsine-njiv-vrtov-v-ukrepih-ki-zahtevajo-1?tid=96>).

3 Spremljanje izvajanja ukrepov

V okviru spremljanja izvajanja ukrepov v kmetijstvu so zajeti instrumenti, predstavljeni v spodnji tabeli (Tabela 1).

Tabela 1: Pregled izvajanja instrumentov v kmetijstvu

Ime instrumenta	Strateške podlage	Vrsta instrumenta	Odgovornost	Priporočila	
SPODBUJANJE ZMANJŠANJA EMISIJ TGP V IPCC SEKTORJU KMETIJSTVO NA SPLOŠNO					
Javna svetovalna služba	OP TGP	✓	izobraževanje/ usposabljanje	MKGP/KGZS	da
	PRP				
Programi usposabljanja, svetovanja in demonstracijski projekti	OP TGP	✓	izobraževanje/ usposabljanje	MKGP	/
	PRP	✓			
Raziskave in inovacije v kmetijstvu	OP TGP	✓	ekonomski (finančne spodbude)	MKGP	/
	PRP	✓			
Lokalne akcijske skupine	OP TGP	✓	ekonomski (finančne spodbude)	MKGP	/
	PRP	✓			
POVEČANJE UČINKOVITOSTI REJE DOMAČIH ŽIVALI, POVEČANJE DELEŽA PAŠNE REJE IN SPODBUJANJE UČINKOVITEJŠEGA KROŽENJA DUŠIKA V KMETIJSTVU					
Spodbude za naložbe v osnovna sredstva, ki izboljšajo splošno učinkovitost kmetijskega gospodarstva in za infrastrukturo, povezano z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva	OP TGP	✓	ekonomski (finančne spodbude)	MKGP	da
	PRP	✓			
Spodbude za izvajanje nadstandardnih načinov kmetovanja, ki prispevajo k zmanjšanju emisij didušikovega oksida	OP TGP	✓	ekonomski (finančne spodbude)	MKGP	da
	PRP	✓			
Spodbude za izvajanje nadstandardnih načinov kmetovanja, ki prispevajo k zmanjšanju emisij metana	OP TGP	✓	ekonomski (finančne spodbude)	MKGP	da
	PRP	✓			
Izvajanje Skupnega temeljnega rejskega programa za pasme goved in drobnice	OP TGP	✓	ekonomski (finančne spodbude)	MKGP	/
	PRP				

V naslednjih letih se bo nabor ukrepov zaradi začetka izvajanja NEPN in zaradi novega programskega obdobja izvajanja Skupne kmetijske politike razširil. V letih 2021 in 2022 se bo nadaljevalo izvajanje obstoječih ukrepov, kot jih opredeljuje Program razvoja podeželja RS za obdobje 2014–2020. Skladno s časovnico Evropske komisije, se bo izvajanje novih ukrepov začelo v letu 2023. Določal jih bo Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027, ki je v postopku javne razprave in ga mora po uskladitvi potrditi Evropska komisija. Iz osnutka je razvidno, da bodo ukrepi za blaženje podnebnih sprememb programirani posebej, v sklopu specifičnega cilja 4 (Prispevanje k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter k trajnostnim virom energije). Dodatni ukrepi so prikazani v naslednji tabeli (Tabela 2), z njihovim spremljanjem pa bomo začeli v letu 2024.

Tabela 2: Novo načrtovani instrumenti za zmanjševanje emisij TGP v kmetijstvu

Ime instrumenta	Strateške podlage		Vrsta instrumenta	Odgovornost	Priporočila
Nadgradnja kmetijske politike – integracija podnebne politike in prilagajanja podnebnim spremembam	NEPN	✓	ekonomski (finančne spodbude)	MKGP	Nadaljevanje spremljanja ukrepov iz PRP 2014–2020, spremljanje novih ukrepov od 2024
	Strateški načrt SKP (osnutek v fazi javne razprave)	✓			

3.1 Spodbujanje zmanjšanja emisij TGP v IPCC sektorju kmetijstvo na splošno

JAVNA SVETOVALNA SLUŽBA	
SPLOŠEN OPIS	
OZNAKA INSTRUMENTA	OP TGP: OKM-2
UČINEK V SEKTORJU	kmetijstvo
VPLIV NA SEKTOR ETS ALI NEETS	neETS ☒ ETS ☐
TGP NA KATERE VPLIVA INSTRUMENT	didušikov oksid (N ₂ O), metan (CH ₄), ogljikov dioksid (CO ₂) – ponor, ogljikov dioksid (CO ₂)
VRSTA INSTRUMENTA	izobraževanje/usposabljanje
ODGOVORNOST ZA IZVAJANJE	MKGP/KGZS
NA KATERE CILJE VPLIVA INSTRUMENT	zmanjšanje rabe energije ☒ zmanjšanje emisij TGP ☒ povečanje rabe OVE ☐ drugo: _____ ☐
KRATEK OPIS	MKGP financira program dela Javne službe kmetijskega svetovanja, ki vključuje tudi tehnološko-okoljsko svetovanje in varovanje proizvodnih virov. Z vidika emisij toplogrednih plinov so zlasti pomembna področja pridelave krme, prehrane živali, ureditve hlevov in reje živali, pašništva in gnojenja kmetijskih rastlin.
PRAVNE IN STRATEŠKE PODLAGE	
EU ZAKONODAJA	/
NACIONALNE PRAVNE PODLAGE	Zakon o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 45/08, 57/12, 90/12 – ZdZPVHVVR, 26/14, 32/15, 27/17, 22/18, 86/21–odl. US in 123/21)
NACIONALNE STRATEŠKE PODLAGE	Operativni program ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020 (OP TGP)
IZVAJANJE INSTRUMENTA V LETU 2020	
POTEK IZVAJANJA	Za leto 2020 podatki o aktivnostih Javne službe kmetijskega svetovanja še niso dostopni. V letu 2019 je bilo tehnološkemu, gospodarskemu in okoljevarstvenemu svetovanju namenjenih 146.923 svetovalnih ur. Od tega je bilo 3.842 ur namenjenih izdelavi krmnih obrokov. Gre za aktivnost, ki prispeva k zmanjšanju emisij metana iz prebavil rejnih živali, ki so v letu 2019 prispevale 54,7 % vseh emisij TGP v kmetijstvu.
DOSEŽENI UČINKI	Spremljanje učinkov ni predvideno.
PREDVIDENO IZVAJANJE INSTRUMENTA V OBDOBJU 2021–2022	
PREDVIDENO IZVAJANJE	Za obdobje 2021–2022 je predvideno izvajanje javne službe v podobnem obsegu kot doslej.
PREDVIDENI UČINKI	Spremljanje učinkov ni predvideno.

PRIPOROČILA ZA ODLOČANJE

Smiselno bi bilo okrepiti aktivnosti javne svetovalne službe na področju prehrane živali (izračun krmnih obrokov in svetovanje).

VIRI PODATKOV

- KGZS (poročano v Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva 2019, KIS, 2020)

DATUM PRIPRAVE

19. avgust 2021

PROGRAMI USPOSABLJANJA, SVETOVANJA IN DEMONSTRACIJSKI PROJEKTI

SPLOŠEN OPIS

OZNAKA INSTRUMENTA	OP TGP: NKM-4 PRP: M01.1, M01.2, M02.1	
UČINEK V SEKTORJU	kmetijstvo	
VPLIV NA SEKTOR ETS ALI NEETS	neETS ☒	ETS ☐
TGP NA KATERE VPLIVA INSTRUMENT	didušikov oksid (N ₂ O), metan (CH ₄), ogljikov dioksid (CO ₂) – ponor, ogljikov dioksid (CO ₂)	
VRSTA INSTRUMENTA	izobraževanje/usposabljanje	
ODGOVORNOST ZA IZVAJANJE	MKGP	
NA KATERE CILJE VPLIVA INSTRUMENT	zmanjšanje rabe energije ☐ zmanjšanje emisij TGP ☒ povečanje rabe OVE ☐ drugo: _____ ☐	
KRATEK OPIS	Gre za ukrep Prenos znanja in dejavnosti informiranja (M01) s podukrepoma Podpora za dejavnosti poklicnega usposabljanja in pridobivanja spretnosti (M01.1) in Podpora za demonstracijske aktivnosti in ukrepe informiranja (M01.2) ter za podukrep Podpora za pomoč pri uporabi storitev svetovanja (M02.1) v sklopu ukrepa Službe za svetovanje, službe za pomoč pri upravljanju kmetij in službe za zagotavljanje nadomeščanja na kmetijah (M02) iz Programa razvoja podeželja 2014–2020 (PRP 2014–2020). Namen aktivnosti je povečati raven usposobljenosti ciljnih skupin preko različnih oblik prenosa znanja. Med izpostavljenimi vsebinami so tudi kmetijsko-okoljsko-podnebne vsebine.	

PRAVNE IN STRATEŠKE PODLAGE

EU ZAKONODAJA	UREDBA (EU) št. 1305/2013 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 17. decembra 2013 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1698/2005
NACIONALNE PRAVNE PODLAGE	Uredba o ukrepih prenosa znanja in svetovanja iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 (Uradni list RS, št. 9/15, 68/16, 59/18 in 11/19)
NACIONALNE STRATEŠKE PODLAGE	Operativni program ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020 (OP TGP) Program razvoja podeželja 2014–2020 (PRP 2014–2020)

IZVAJANJE INSTRUMENTA V LETU 2020

POTEK IZVAJANJA	V okviru podukrepa M01.1 so se v letu 2020 nadaljevala usposabljanja na področjih ekološkega kmetovanja, dobrobiti živali in kmetijsko-okoljsko-podnebnih plačil. Usposabljanj na področju kmetijsko-okoljsko-podnebnih plačil se je od začetka izvajanja PRP 2014–2020 udeležilo 40.578 udeležencev, usposabljanj na področju ekološkega kmetovanja 20.302 udeležencev in usposabljanj za dobrobit živali 30.864 udeležencev (do 31. 12. 2020). Potekale so tudi priprave programov za dobrobit živali, izdelave načrtov za preusmeritve
-----------------	---

v ekološko kmetovanje in izdelave programov aktivnosti za kmetije v ukrepih ekološko kmetovanje in kmetijsko-okoljsko podnebna plačila.

DOSEŽENI UČINKI Spremljanje učinkov ni predvideno.

PREDVIDENO IZVAJANJE INSTRUMENTA V OBDOBJU 2021–2022

PREDVIDENO IZVAJANJE V okviru podukrepa M01 se bodo še naprej izvajala javna naročila za usposabljanja. Uredba o ukrepih prenosa znanja in svetovanja iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 (Uradni list RS 68/16) predvideva tudi usposabljanja s področja podnebnih sprememb. V okviru ukrepa M02.1 Pomoč pri uporabi storitev svetovanja se bodo še naprej izvajala javna naročila vezana na druge ukrepe PRP 2014–2020 (Kmetijsko-okoljsko-podnebna plačila, Ekološko kmetovanje, Dobrobit živali).

PREDVIDENI UČINKI Spremljanje učinkov ni predvideno.

PRIPOROČILA ZA ODLOČANJE

Ni posebnih priporočil.

VIRI PODATKOV

- Letno poročilo o izvajanju. Program razvoja podeželja RS za obdobje 2014–2020, MKGP, 2021

DATUM PRIPRAVE

25. avgust 2021

RAZISKAVE IN INOVACIJE V KMETIJSTVU

SPLOŠEN OPIS

OZNAKA INSTRUMENTA	OP TGP: NKM-5 PRP: M16	
UČINEK V SEKTORJU	kmetijstvo	
VPLIV NA SEKTOR ETS ALI NEETS	neETS ☒	ETS ☐
TGP NA KATERE VPLIVA INSTRUMENT	didušikov oksid (N ₂ O), metan (CH ₄), ogljikov dioksid (CO ₂) – ponor, ogljikov dioksid (CO ₂)	
VRSTA INSTRUMENTA	ekonomski (finančne spodbude)	
ODGOVORNOST ZA IZVAJANJE	MKGP	
NA KATERE CILJE VPLIVA INSTRUMENT	zmanjšanje rabe energije ☐ zmanjšanje emisij TGP ☒ povečanje rabe OVE ☒ drugo: _____ ☐	
KRATEK OPIS	Gre za ukrep Sodelovanje (M16) iz Programa razvoja podeželja 2014–2020 (PRP 2014–2020). Ukrep podpira raznovrstne oblike sodelovanja, s katerimi bo akterjem na podeželskih območjih omogočeno lažje premagovanje ekonomskih, okoljskih in drugih omejitev, s katerimi se ti soočajo zaradi razdrobljenosti in nepovezanosti. Med vsebinskimi sklopi ukrepa (M16) je tudi sklop M16.5 Podpora za skupno ukrepanje za blažitev podnebnih sprememb ali prilagajanje nanje ter za skupne pristope k okoljskim projektom in stalnim okoljskim praksam.	

PRAVNE IN STRATEŠKE PODLAGE

EU ZAKONODAJA	UREDBA (EU) št. 1305/2013 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 17. decembra 2013 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1698/2005
NACIONALNE PRAVNE PODLAGE	Uredba o izvajanju ukrepa Sodelovanje iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 (Uradni list RS, št. 68/17 in 71/18)
NACIONALNE STRATEŠKE PODLAGE	Operativni program ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020 (OP TGP) Program razvoja podeželja 2014–2020 (PRP 2014–2020)

IZVAJANJE INSTRUMENTA V LETU 2020

POTEK IZVAJANJA	V letu 2020 za podukrep M16.5 Podpora za skupno ukrepanje za blažitev podnebnih sprememb ali prilagajanje nanje ter za skupne pristope k okoljskim projektom in stalnim okoljskim praksam ni bil objavljen noben razpis. V 2020 se je začelo financiranje projektov, ki so bili izbrani na razpisih iz konca leta 2019 in nadaljevalo financiranje projektov, ki so bili izbrani na podlagi razpisov, objavljenih v letih 2018. V sklopu podukrepa M16.5 je bilo odobrenih 16 pilotnih projektov in 19 projektov Evropskega inovativnega partnerstva v skupni vrednosti 5.342.485,84 €. K blaženju podnebnih sprememb prispevajo tudi nekateri projekti za podukrep 16.2 Podpora za pilotne projekte ter za razvoj
-----------------	--

novih proizvodov, praks, procesov in tehnologij. Ocenjujemo, da je med izbranimi devetnajst projektov, ki bodo znatneje prispevali k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov na področju kmetijstva. Gre za projekte s področij učinkovitejšega kroženja hranil v kmetijstvu in oskrbe kmetijskih rastlin s hranili, pridelovanja zrnatih stročnic in travno-deteljnih mešanic, učinkovite prireje govejega in prašičjega mesa, rejskih programov, selekcije in načinov reje živali, izboljšanja izkoriščanja živinskih gnojil, izkoriščanja koruznih oklaskov kot obnovljivega vira energije, kratkih dobavnih verig in sodobnih sistemov svetovanja na kmetijah.

DOSEŽENI UČINKI Spremljanje učinkov ni predvideno.

PREDVIDENO IZVAJANJE INSTRUMENTA V OBDOBJU 2021–2022

PREDVIDENO IZVAJANJE V obdobju 2021–2022 se bo nadaljevalo izvajanje projektov, ki so se začeli financirati v letih 2019 in 2020.

PREDVIDENI UČINKI Spremljanje učinkov ni predvideno.

PRIPOROČILA ZA ODLOČANJE

Ni posebnih priporočil.

VIRI PODATKOV

- MKGP, razpisna dokumentacija in rezultati razpisov
- Letno poročilo o izvajanju. Program razvoja podeželja RS za obdobje 2014–2020, MKGP, 2021

DATUM PRIPRAVE

24. avgust 2021

LOKALNE AKCIJSKE SKUPINE

SPLOŠEN OPIS

OZNAKA INSTRUMENTA	OP TGP: NKM-6 PRP: M19	
UČINEK V SEKTORJU	kmetijstvo	
VPLIV NA SEKTOR ETS ALI NEETS	neETS ☒	ETS ☐
TGP NA KATERE VPLIVA INSTRUMENT	didušikov oksid (N ₂ O), metan (CH ₄), ogljikov dioksid (CO ₂) – ponor, ogljikov dioksid (CO ₂)	
VRSTA INSTRUMENTA	ekonomski (finančne spodbude)	
ODGOVORNOST ZA IZVAJANJE	MKGP	
NA KATERE CILJE VPLIVA INSTRUMENT	zmanjšanje rabe energije ☒ zmanjšanje emisij TGP ☒ povečanje rabe OVE ☒ drugo: _____ ☐	
KRATEK OPIS	Lokalne akcijske skupine delujejo v okviru ukrepa Podpora za lokalni razvoj v okviru pobude LEADER (M19) Programa razvoja podeželja 2014–2020 (PRP 2014–2020). Eno izmed tematskih področij ukrepanja, ki je bilo prepoznano kot ključno pri zasledovanju ciljev EU in reševanju lokalnih razvojnih potreb, je tudi »varstvo okolja in ohranjanje narave«. V okviru tega tematskega področja se lahko podpirajo tudi operacije, ki bodo pripomogle k zmanjšanju emisij TGP.	

PRAVNE IN STRATEŠKE PODLAGE

EU ZAKONODAJA	UREDBA (EU) št. 1305/2013 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 17. decembra 2013 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1698/2005
NACIONALNE PRAVNE PODLAGE	Uredba o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v programskem obdobju 2014–2020 (Uradni list RS, št. 42/15, 28/16, 73/16, 72/17, 23/18 in 68/18)
NACIONALNE STRATEŠKE PODLAGE	Operativni program ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020 (OP TGP) Program razvoja podeželja 2014–2020 (PRP 2014–2020)

IZVAJANJE INSTRUMENTA V LETU 2020

POTEK IZVAJANJA	Aktivnosti, ki bi pomembneje prispevale k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov iz kmetijstva, nismo zaznali.
DOSEŽENI UČINKI	Spremljanje učinkov ni predvideno.

PREDVIDENO IZVAJANJE INSTRUMENTA V OBDOBJU 2021–2022

PREDVIDENO IZVAJANJE	Predlogi operacij prihajajo »od spodaj navzgor«, zato je težko predvideti v kakšnem obsegu se bodo operacije nanašale na blaženje podnebnih sprememb.
----------------------	---

PREDVIDENI UČINKI Spremljanje učinkov ni predvideno.

PRIPOROČILA ZA ODLOČANJE

Ni posebnih priporočil.

VIRI PODATKOV

- MKGP, Raznolikost LEADER projektov in njihova dodana vrednost na podeželju, Sporočilo za javnost, 24. 3. 2020, <https://www.program-podezelja.si/sl/136-infoteka/nove-novice/1169-23-4-2020-raznolikost-leader-projektov-in-njihova-dodana-vrednost-na-podezelju>
- Spletne strani LAS

DATUM PRIPRAVE

25. avgust 2021

3.2 Povečanje učinkovitosti reje domačih živali, povečanje deleža pašne reje in spodbujanje učinkovitejšega kroženja dušika v kmetijstvu

SPODBUDE ZA NALOŽBE V OSNOVNA SREDSTVA, KI IZBOLJŠAJO SPLOŠNO UČINKOVITOST KMETIJSKEGA GOSPODARSTVA IN ZA INFRASTRUKTURO, POVEZANO Z RAZVOJEM IN PRILAGODITVIJO KMETIJSTVA

SPLOŠEN OPIS

OZNAKA INSTRUMENTA	OP TGP: NKM-1 PRP: M04.1, M04.3		
UČINEK V SEKTORJU	kmetijstvo		
VPLIV NA SEKTOR ETS ALI NEETS	neETS ☒	ETS	☐
TGP NA KATERE VPLIVA UKREP	didušikov oksid (N ₂ O)		
VRSTA UKREPA	ekonomski (finančne spodbude)		
ODGOVORNOST ZA IZVAJANJE	MKGP		
NA KATERE CILJE VPLIVA INSTRUMENT	zmanjšanje rabe energije	☒	
	zmanjšanje emisij TGP	☒	
	povečanje rabe OVE	☐	
	drugo: _____	☐	
KRATEK OPIS	<p>Gre za ukrep Naložbe v fizična sredstva (M04) s podukrepoma Podpora za naložbe v kmetijska gospodarstva (M04.1) in Podpora za naložbe v infrastrukturo povezano z razvojem, posodabljanjem ali prilagoditvijo kmetijskega gospodarstva (M04.3) iz Programa razvoja podeželja 2014–2020 (PRP 2014–2020). Instrument med drugim vključuje naložbe v izboljšanje učinkovitosti rabe živinskih gnojil in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in amonijaka (npr. posodobitve hlevov, gradnja objektov za skladiščenje živinskih gnojil, gradnja objektov za proizvodnjo bioplina, nakup specialne opreme za učinkovitejšo rabo dušika, stroški postavitve pašnikov). Gre tudi za izgradnjo in posodobitev namakalnih sistemov, ki prispevajo k učinkovitejšemu kroženju dušika in s tem k zmanjšanju emisij didušikovega oksida.</p>		

PRAVNE IN STRATEŠKE PODLAGE

EU ZAKONODAJA	UREDBA (EU) št. 1305/2013 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 17. decembra 2013 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1698/2005
NACIONALNE PRAVNE PODLAGE	Uredba o izvajanju ukrepa naložbe v osnovna sredstva in podukrepa podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdarskih proizvodov iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 (Uradni list RS, št. 104/15, 32/16, 66/16, 14/17, 38/17, 40/17 – popr., 19/18 in 82/18)

NACIONALNE STRATEŠKE PODLAGE	Operativni program ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020 (OP TGP) Program razvoja podeželja 2014–2020 (PRP 2014–2020)
------------------------------	---

IZVAJANJE INSTRUMENTA V LETU 2020

POTEK IZVAJANJA	V letu 2020 je bilo v sklopu podukrepa M04.1 objavljenih 6 razpisov za naložbe v kmetijska gospodarstva in en razpis v sklopu podukrepa M04.3 za naložbe v infrastrukturo. Za podukrep M04.1 so bile v letu 2020 odobrenih 101 vloge v vrednosti 9.525.322 €, za podukrep M04.3 pa 155 vlog v vrednosti 3.109.377 €. Za naložbe, ki so neposredno povezane z zmanjšanjem emisij toplogrednih plinov (nakup in postavitev mobilnih objektov za skladiščenje živinskih gnojil in nakup pripadajoče opreme, nakup mehanizacije in opreme namenjene gnojenju, nakup opreme za skladiščenje in transport živinskih izločkov, tehnološke posodobitve hlevov, ki zmanjšujejo stres živali in povečujejo zračenje ter osvetlitev, ureditev objektov za skladiščenje živinskih gnojil) je bilo v obdobju od leta 2005 do 31. 12. 2020 namenjenih 43.608.995 € (sredstva za 415 odobrenih vlog), ki predstavljajo 45 % vseh naložb v sklopu podukrepa M04.1.
DOSEŽENI UČINKI	Spremljanje učinkov ni predvideno.

PREDVIDENO IZVAJANJE INSTRUMENTA V OBDOBJU 2021–2022

PREDVIDENO IZVAJANJE	Tudi v naslednjem obdobju bodo kmetijskim gospodarstvom na voljo razpisi za podpore naložbam kmetijskih gospodarstev v infrastrukturo, povezano z razvojem, posodabljanjem ali prilagoditvijo kmetijstva in gozdarstva.
PREDVIDENI UČINKI	Spremljanje učinkov ni predvideno.

PRIPOROČILA ZA ODLOČANJE

V naslednjem programskem obdobju, ki ga bo urejal Strateški načrt Skupne kmetijske politike 2023–2027, bi bilo smiselno spodbujati naložbe v gradnjo majhnih bioplinskih naprav za proizvodnjo bioplina iz živinskih gnojil. Osnutek Strateškega načrta to predvideva.

VIRI PODATKOV

- MKGP, Analiza podatkov o izvajanju Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 do 31. 12. 2020 (Vida Hočevar)
- Letno poročilo o izvajanju. Program razvoja podeželja RS za obdobje 2014–2020, MKGP, 2021

DATUM PRIPRAVE

26. avgust 2021

SPODBUDE ZA IZVAJANJE NADSTANDARDNIH NAČINOV KMETOVANJA, KI PRISPEVAJO K ZMANJŠANJU EMISIJ DIDUŠIKOVEGA OKSIDA

SPLOŠEN OPIS

OZNAKA INSTRUMENTA	OP TGP: NKM-2 PRP: M10, M11	
UČINEK V SEKTORJU	kmetijstvo	
VPLIV NA SEKTOR ETS ALI NEETS	neETS ☒	ETS ☐
TGP NA KATERE VPLIVA INSTRUMENT	didušikov oksid (N ₂ O), ogljikov dioksid (CO ₂)-ponor	
VRSTA INSTRUMENTA	ekonomski (finančne spodbude)	
ODGOVORNOST ZA IZVAJANJE	MKGP	
NA KATERE CILJE VPLIVA INSTRUMENT	zmanjšanje rabe energije	☒
	zmanjšanje emisij TGP	☒
	povečanje rabe OVE	☐
	drugo: _____	☐
KRATEK OPIS	<p>Gre za ukrepa M10 (Kmetijsko-okoljsko-podnebna plačila, KOPOP) in M11 (Ekološko kmetovanje, EK) iz PRP 2014–2020. Ukrep M10 podpira kmetijstvo v njegovi okoljski funkciji in je namenjen spodbujanju nadstandardnih sonaravnih kmetijskih praks. Med horizontalnimi cilji ukrepa je tudi izvajanje nadstandardnih tehnologij pridelave, ki zmanjšujejo emisije didušikovega oksida. Ukrep se izvaja v okviru 19 operacij, ki vključujejo obvezne in neobvezne zahteve. Zahteve, ki prispevajo k zmanjšanju emisij didušikovega oksida so bile določene v OP TGP. Gre za naslednje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Petletni kolobar (POZ_KOL) • Nmin analiza (POZ_NMIN, HML_NMIN) • Gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak (POZ_NIZI, HML_NIZI, TRZ_I_NIZI, TRZ_II_NIZI) • Setev rastlin za podor (zeleno gnojenje) (POZ_POD, VOD_POD) • Ozelenitev njivskih površin (POZ_ZEL, VOD_ZEL) • Neprezimni medonosni posevki (POZ_NEP, VOD_NEP) • Pokritost tal v medvrstnem prostoru (HML_POKT) • Konzervirajoča obdelava tal (POZ_KONZ) • Gnojenje samo z gnojili, ki so dovoljena v ekološki pridelavi (SAD_EKGN, VIN_EKGN) • Pokritost tal v medvrstnem prostoru z negovano ledino (SAD_POKT) • Pokritost tal v vinogradih z negovano ledino (VIN_POKT) • Pokritost tal preko zime v vinogradih, kjer medvrstni prostor ni pokrit z negovano ledino (VIN_MEDV) <p>Nekatere zahteve ukrepa M10 prispevajo tudi k povečanju zalog ogljika v tleh (predvsem ozelenitve in setev rastlin za podor). V manjšem obsegu prispeva ukrep tudi k zmanjšanju rabe energije, predvsem zahteva POZ_KONZ.</p> <p>Namen ukrepa M11 je spodbuditi kmetijska gospodarstva za izvajanje naravi prijaznega načina kmetovanja, ki vključuje tudi</p>	

	sklenjeno kroženje hranil na kmetijskem gospodarstvu. V primeru dušika pomeni to tudi manjše emisije didušikovega oksida.
PRAVNE IN STRATEŠKE PODLAGE	
EU ZAKONODAJA	UREDBA (EU) št. 1305/2013 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 17. decembra 2013 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1698/2005
NACIONALNE PRAVNE PODLAGE	Uredba o ukrepih kmetijsko-okoljska-podnebna plačila, ekološko kmetovanje in plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 (Uradni list RS, št. 16/16, 51/16, 84/16, 15/17, 63/17, 68/17, 5/18, 65/18, 81/18 in 10/19)
NACIONALNE STRATEŠKE PODLAGE	Operativni program ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020 (OP TGP) Program razvoja podeželja 2014–2020 (PRP 2014–2020)
IZVAJANJE INSTRUMENTA V LETU 2020	

POTEK IZVAJANJA	<p>V letu 2020 se je ukrep M10 izvajal na 361.080 ha (bruto⁴), M11 pa na 48.108 ha (podatki o vloženi zahtevkih). Največje učinke pričakujemo zaradi izvajanja operacije Poljedelstvo in zelenjadarstvo, pri kateri je obvezen petleten kolobar in izvajanje gnojenja na podlagi meritev mineralnega dušika v tleh. Operacija se je v letu 2020 izvajala na 64.414 ha (podatki o vloženi zahtevkih), kar predstavlja 36,0 % vseh njiv v Sloveniji. Med izbirnimi zahtevami operacije Poljedelstvo in zelenjadarstvo je tudi zahteva Gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak, za katero so bili vloženi zahtevki za 20.721 ha (11,6 % vseh njiv). Za operacijo Hmeljarstvo, pri katerem so za izvajanje gnojenja prav tako obvezne določitve mineralnega dušika v tleh, so bili zahtevki vloženi za 573 ha. Tudi v okviru te operacije se lahko kmetje odločijo za izbirno zahtevo Gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak (zahtevki so bili vloženi za 290 ha). Na trajnem travinju prispeva k manjšim emisijam didušikovega oksida operacija Posebni traviščni habitati, ki dovoljuje le gnojenje z organskimi gnojili v omejeni količini (mineralna gnojila niso dovoljena). Za to operacijo je bilo v letu 2020 za 5.641 ha vloženi zahtevki. Zahteva Gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak se na trajnem travinju (operaciji Trajno travinje I in Trajno travinje II) izvaja v zelo omejenem obsegu. Zahtevki so bili vloženi le za 358 ha (0,10 % od skupne površine trajnega travinja). Za različne ozelenitve njiv (POZ_POD, VOD_POD, VOD_ZEL, POZ_ZEL, POZ_NEP, VOD_NEP) so bili vloženi zahtevki za 59.844 ha (33,4 % vseh njiv). Ozelenitve prispevajo k zadržanju dušika, ki bi se sicer v zimskem obdobju izpral v podzemne ali površinske vode, in s tem prek manjše porabe mineralnih gnojil prispevajo k zmanjšanju emisij didušikovega oksida.</p> <p>K zmanjšanju emisij didušikovega oksida prispeva tudi ukrep Ekološko kmetovanje, ki omejuje uporabo lahko topnih mineralnih gnojil (zahtevki so bili vloženi za 48.108 ha). Ob tem je treba upoštevati, da je prek 80 % vseh vključenih zemljišč v ukrep Ekološko kmetovanje trajno travinje, kjer je pričakovan učinek manjši kot na njivah.</p> <p>Obseg operacij, ki prispevajo k zmanjšanju emisij didušikovega oksida, je v letu 2020 ostal na podobni ravni, kot v 2019. Nekoliko se je povečal delež namensko ozelenjenih njiv, gnojenja z majhnimi emisijami amonijaka na njivah in ekološkega kmetovanja. Zmanjšala pa se je površina njiv, na katerih se izvaja gnojenje na podlagi meritev mineralnega dušika v tleh, pa tudi že sicer</p>
-----------------	---

4 Bruto površina pomeni, da če se na istem zemljišču izvaja več zahtev, površina šteje večkrat.

	majhna površina travnikov, na katerih se izvaja gnojenje z majhnimi emisijami amonijaka v zrak.
DOSEŽENI UČINKI	Učinke smo ovrednotili za gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak na njivah in travinju (POZ_NIZI, TRZ_I_NIZI, TRZ_II_NIZI) in za ozelenitve njiv (POZ_POD, VOD_POD, VOD_ZEL, POZ_ZEL, POZ_NEP, VOD_NEP). Gre za pomembnejša sklopa zahtev, ocene pa veljajo za leto 2019, za katero že razpolagamo s površinami zemljišč, na katerih so se zahteve dejansko izvajale. Ocenjujemo, da je prvi sklop zahtev zmanjšal emisije didušikovega oksida za 5,05, drugi pa za 1,06 kt CO ₂ ekv. Skupaj gre za 0,36 % od skupnih emisij TGP iz kmetijstva.

PREDVIDENO IZVAJANJE INSTRUMENTA V OBDOBJU 2021–2022

PREDVIDENO IZVAJANJE	Izvajanje ukrepov Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila (KOPOP, M10) in Ekološko kmetovanje (M11) se bo v obdobju 2021–2022 nadaljevalo v podobnem obsegu kot leta 2020.
----------------------	--

PREDVIDENI UČINKI	Pričakujemo podobne učinke kot do sedaj.
-------------------	--

PRIPOROČILA ZA ODLOČANJE

Ocenjujemo, da ukrepa M10 in M11 prispevata k zmanjšanju emisij didušikovega oksida prek učinkovitejšega kroženja N in s tem manjše porabe dušika iz mineralnih gnojil. Zahteve so v večini primerov ustrezne. Šibka točka ukrepa M10 je premajhen obseg izvajanja zahteve Gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak na trajnem travinju. Kmetije, ki gospodarijo na trajnem travinju, razpolagajo z velikimi količinami živinskih gnojil, izbirno zahtevo Gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak pa lahko izberejo le na travnikih, na katerih se odločijo za puščanje nepokošenega pasu (5–10 % površine) ali pa če se odločijo na kmetiji opustiti siliranje krme. Menimo, da se zaradi pogojevanja kmetije za izvajanje te zahteve ne odločajo. Ugotavljamo, da je v osnutku Strateškega načrta Skupne kmetijske politike 2023–2027 to pogojevanje odpravljeno. Predlagamo, da se pri tem vztraja tudi v nadaljnjih postopkih dopolnjevanja in sprejemanja Strateškega načrta.

VIRI PODATKOV

- MKGP, Analiza podatkov o izvajanju Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 do 31. 12. 2020 (Vida Hočevar)
- Emisijske evidence, KIS, 2021

DATUM PRIPRAVE

26. avgust 2021

SPODBUDE ZA IZVAJANJE NADSTANDARDNIH NAČINOV KMETOVANJA, KI PRISPEVAJO K ZMANJŠANJU EMISIJ METANA

SPLOŠEN OPIS

OZNAKA INSTRUMENTA	OP TGP: NKM-3 PRP: M10, M11, M14	
UČINEK V SEKTORJU	kmetijstvo	
VPLIV NA SEKTOR ETS ALI NEETS	neETS ☒	ETS ☐
TGP NA KATERE VPLIVA INSTRUMENT	metan (CH ₄)	
VRSTA INSTRUMENTA	ekonomski (finančne spodbude)	
ODGOVORNOST ZA IZVAJANJE	MKGP	
NA KATERE CILJE VPLIVA INSTRUMENT	zmanjšanje rabe energije	☒
	zmanjšanje emisij TGP	☒
	povečanje rabe OVE	☐
	drugo: _____	☐
KRATEK OPIS	<p>Gre za ukrepe M10 (Kmetijsko-okoljsko-podnebna plačila, KOPOP), M11(Ekološko kmetovanje, EK) in M14 (Dobrobit živali, DŽ) iz PRP 2014–2020.</p> <p>Ukrep M10 podpira kmetijstvo v njegovi okoljski funkciji in je namenjen spodbujanju nadstandardnih sonaravnih kmetijskih praks. Med horizontalnimi cilji ukrepa je tudi izvajanje nadstandardnih tehnologij pridelave, ki zmanjšujejo emisije toplogrednih plinov. Ukrep se izvaja v okviru 19 operacij, ki vključujejo obvezne in neobvezne zahteve. Med njimi je le nekaj zahtev, ki prek spodbujanja (ali omogočanja) paše prispevajo k zmanjšanju emisij metana. Opredeljene so bile tudi v OP TGP. Gre za naslednje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Varovanje črede z visokimi premičnimi varovalnimi elektroograjami in elektromrežami (KRA_OGRM) • Varovanje črede ob prisotnosti pastirja (KRA_VARPA) • Varovanje črede s pastirskimi psi (KRA_VARPP) • Paša po čredinkah na planini (KRA_CRED) • Planinska paša s pastirjem (KRA_PAST) <p>Namen ukrepa Ekološko kmetovanje (M11) je spodbuditi kmetijska gospodarstva za izvajanje naravi prijaznega načina kmetovanja, ki med drugim vključuje tudi pašno rejo živali in s tem zmanjšanje emisij metana iz jam za gnojevko in gnojišč.</p> <p>Namen ukrepa Dobrobit živali (M14) je spodbujanje rejcev k zagotavljanju dobrega počutja rejnih živali. Izvaja se na področju prašičereje, reje drobnice in govedoreje. Gre za izpolnjevanje obveznosti, ki presegajo obvezne standarde (npr. zmanjšana gostota naselitve, reja z izpustom, boljša osvetlitev in preprečevanje vročinskega stresa pri prašičih, strokovno izvedena pašna reja pri govedu in drobnici) in podaljšujejo dolžino pašne sezone.</p> <p>Vsi trije ukrepi (M10, M11 in M14) prispevajo k povečanju/ohranjanju pašne reje in s tem s tem k zmanjšanju</p>	

	emisij metana iz jam za gnojevko in iz gnojišč. Omenjeni ukrepi, predvsem M14, prispevajo prek boljšega počutja tudi k daljši življenjski dobi plemenskih živali, k zmanjšanju poginov, k boljši reprodukciji in h hitrejši rasti. S tem se zmanjšujejo emisije metana na enoto prirejenega mesa in mleka. Vsi trije ukrepi prispevajo prek spodbujanja pašne reje tudi k zmanjšanju rabe energije, ki se porabi za spravilo travniške krme (košnja, sušenje, transport in krmljenje).
--	--

PRAVNE IN STRATEŠKE PODLAGE

EU ZAKONODAJA	UREDBA (EU) št. 1305/2013 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 17. decembra 2013 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1698/2005
NACIONALNE PRAVNE PODLAGE	Uredba o ukrepih kmetijsko-okoljska-podnebna plačila, ekološko kmetovanje in plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 (Uradni list RS, št. 16/16, 51/16, 84/16, 15/17, 63/17, 68/17, 5/18, 65/18, 81/18 in 10/19)
NACIONALNE STRATEŠKE PODLAGE	Operativni program ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020 (OP TGP) Program razvoja podeželja 2014–2020 (PRP 2014–2020)

IZVAJANJE INSTRUMENTA V LETU 2020

POTEK IZVAJANJA	V letu 2020 so se zahteve, ki spodbujajo pašno rejo (KRA_OGRM, KRA_VARPP, KRA_CRED, KRA_PAST) v sklopu ukrepa M10, izvajale na 8.258 ha, ukrep M11 pa na 48.108 ha (podatki o vloženih zahtevkih). Ukrep M14 se je začel pri prašičih izvajati v letu 2014, pri govedu v letu 2016, pri drobnici pa v letu 2017. Leta 2020 je izplačila za izvajanje ukrepa v letu 2019 prejelo 252 prašičerejskih kmetij, 7.693 govedorejskih kmetij in 578 kmetij z rejo drobnice. V ukrep je bilo vključenih 44.678 glav velike živine (GVŽ) prašičev, 89.489 GVŽ goved in 3.961 GVŽ drobnice.
DOSEŽENI UČINKI	Spremljanje učinkov ni predvideno.

PREDVIDENO IZVAJANJE INSTRUMENTA V OBDOBJU 2021–2022

PREDVIDENO IZVAJANJE	Izvajanje ukrepov Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila (KOPOP, M10), Ekološko kmetovanje (M11) in Dobrobit živali (M14, za prašiče, govedo in drobnico) se bo v obdobju 2021–2022 nadaljevalo.
PREDVIDENI UČINKI	Spremljanje učinkov ni predvideno.

PRIPOROČILA ZA ODLOČANJE

Ocenjujemo, da ukrepi M10, M11 in M14 prek povečanja obsega pašne reje in prek boljšega počutja rejnih živali in s tem boljše učinkovitosti reje prispevajo zmanjšanju emisij metana. Šibka točka PRP 2014–2020 je premajhna ambicioznost na področju emisij metana iz prebavil rejnih živali. Gre za najpomembnejši vir toplogrednih plinov v sektorju kmetijstvo. V osnutku Strateškega načrta Skupne kmetijske politike 2023–2027 so predvideni ukrepi za zmanjševanje emisij metana iz prebavil goved, prašičev in drobnice. Predlagamo, da se pri uvrstitvi teh ukrepov vztraja tudi v nadaljnjem procesu dopolnjevanja in sprejemanja Strateškega načrta.

VIRI PODATKOV

- MKGP, Analiza podatkov o izvajanju Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 do 31. 12. 2020 (Vida Hočevar)

DATUM PRIPRAVE

26. avgust 2021

IZVAJANJE SKUPNEGA TEMELJNEGA REJSKEGA PROGRAMA ZA PASME GOVED IN DROBNICE
SPLOŠEN OPIS

OZNAKA INSTRUMENTA	OP TGP: OKM-1		
UČINEK V SEKTORJU	kmetijstvo		
VPLIV NA SEKTOR ETS ALI NEETS	neETS ☒	ETS	☐
TGP NA KATERE VPLIVA INSTRUMENT	metan (CH ₄), didušikov oksid (N ₂ O)		
VRSTA INSTRUMENTA	ekonomski (finančne spodbude)		
ODGOVORNOST ZA IZVAJANJE	MKGP		
NA KATERE CILJE VPLIVA INSTRUMENT	zmanjšanje rabe energije	☐	
	zmanjšanje emisij TGP	☒	
	povečanje rabe OVE	☐	
	drugo: _____	☐	
KRATEK OPIS	Gre za naloge, ki se izvajajo v sklopu javne službe v živinoreji in vključujejo izvajalce po vsej Sloveniji. Aktivnosti so prvotno namenjene drugim ciljem (seleksijski napredek), prispevajo pa tudi k zmanjšanju emisij TGP. Gre za seleksijsko delo v smeri učinkovitejših živali, za katere so značilne tudi manjše emisije TGP. V okviru izvajanja rejskih programov deluje tudi informacijski sistem GOVEDO, ki nudi podporo rejcem krav molznic pri sprejemanju odločitev, ki vodijo k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov in zagotavlja informacije o stanju emisij na posameznih kmetijah. Naloga prispeva k doseganju kazalnika OP TGP, t.j. emisije toplogrednih plinov na kg prirejenega mleka.		

PRAVNE IN STRATEŠKE PODLAGE

EU ZAKONODAJA	Uredba (EU) 2016/1012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. junija 2016 o zootehniških in genealoških pogojih za rejo, trgovino s čistopasemskimi plemenskimi živalmi, hibridnimi plemenskimi prašiči in njihovim zarodnim materialom ter za njihov vstop v Unijo ter o spremembi Uredbe (EU) št. 652/2014, direktiv Sveta 89/608/EGS in 90/425/EGS ter razveljavitvi določenih aktov na področju reje živali („Uredba o reji živali“)
NACIONALNE PRAVNE PODLAGE	Zakon o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 45/08, 57/12, 90/12 – ZdZP VHVR, 26/14, 32/15, 27/17, 22/18, 86/21–odl. US in 123/21)) Uredba o izvajanju uredbe (EU) o reji živali (Uradni list RS, št. 59/18)
NACIONALNE STRATEŠKE PODLAGE	Operativni program ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020 (OP TGP)

IZVAJANJE INSTRUMENTA V LETU 2020

POTEK IZVAJANJA	V letu 2020 so se naloge javne službe izvajale po programu. V okviru kontrole prireje mleka so bili pridobljeni podatki o plodnosti, mlečnosti in sestavi mleka za 79.040 molznic, ki predstavljajo 80,4 % vseh molznic v Sloveniji. Delo je potekalo na 3.106 kmetijah. Mesečne meritve na ravni posameznih molznic so
-----------------	---

bile sproti obdelane in rezultati poslani rejcem v nekaj dneh po opravljeni kontroli. Vsi rezultati so rejcem dostopni tudi prek spletne strani. V sklopu kontrole prireje mesa so se dnevni prirasti spremljali v 33 čredah, tehtanja so bila opravljena na 930 živalih.

DOSEŽENI UČINKI Ukrep prispeva k zmanjšanju intenzivnosti emisij toplogrednih plinov (emisije na enoto prirejenega mleka). V obdobju 2014–2020 se je intenzivnost emisij pri kravah v kontroli prireje mleka zmanjšala za 11,4 %, na ravni Slovenije pa je bilo zmanjšanje v podobnem obdobju (2014-2019) le 3,4 %.

PREDVIDENO IZVAJANJE INSTRUMENTA V OBDOBJU 2021–2022

PREDVIDENO IZVAJANJE V obdobju 2021–2022 se bo izvajanje rejskih programov nadaljevalo.

PREDVIDENI UČINKI Predvidevamo, da se bo trend zmanjševanja emisij na kg prirejenega mleka nadaljeval.

PRIPOROČILA ZA ODLOČANJE

Ni posebnih priporočil.

VIRI PODATKOV

- Rezultati kontrole prireje mleka in mesa, Slovenija, 2020, KIS
- Emisijske evidence, KIS, 2021

DATUM PRIPRAVE

26. avgust 2021

4 Oznake, slike in tabele

4.1 Seznam oznak in kratic

ARSKTRP	Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja
ARSO	Agencija Republike Slovenije za okolje
EK	ekološko kmetovanje
ES	Evropska skupnost
ETS	shema za trgovanje z emisijami EU (EU Emission Trading Scheme)
EU	Evropska unija (European Union)
GIS	Gozdarski inštitut Slovenije
IPCC	Medvladni forum za spremembo podnebja (Intergovernmental Panel on Climate Change)
KGZS	Kmetijsko gospodarska zbornica Slovenije
KIS	Kmetijski inštitut Slovenije
KOPOP	Kmetijsko-okoljsko-podnebna plačila
LAS	lokalne akcijske skupine
LIFE	Evropski program – instrument financiranja na področju okolja
LULUCF	raba zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstvo (Land Use, Land-Use Change and Forestry)
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
neETS	naprave, emisije ali sektorji zunaj sheme EU-ETS
NEPN	Nacionalni energetska podnebni načrt
NOD	nizkoogljična družba
OP TGP	Operativni program ukrepov za zmanjševane emisij toplogrednih plinov do leta 2020
OVE	obnovljivi viri energije
PRP 2014–2020	Program razvoja podeželja 2014–2020
RS	Republika Slovenija
SKP	Skupna kmetijska politika
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
TGP	toplogredni plini

4.2 Seznam slik

Slika 1:	Delež emisij neETS v sektorju kmetijstvo v letu 2019	6
Slika 2:	Dosežene vrednosti kazalcev na področju kmetijstva, prikazane glede na letne ciljne vrednosti v opazovanem letu 2019 in glede na ciljne vrednosti v letu 2020. Prikazane so relativne vrednosti kot odstotek potrebnega napredka v obdobju 2012–2020. Za kazalca Poraba dušika iz mineralnih gnojil in Bruto bilančni presežek dušika je za doseženo vrednost prikazano povprečje zadnjih petih let (Vir: KIS, IJS-CEU)	7
Slika 3:	Emisije TGP pri prireji mleka v obdobju 2005–2019 in ciljna vrednost kazalca za leto 2020 (Vir: KIS)	12
Slika 4:	Poraba dušika iz mineralnih gnojil v obdobju 2005–2019 in ciljna vrednost kazalca za leto 2020 (Vir: SURS)	13

Slika 5:	Bruto bilančni presežek N v obdobju 2005–2019 in ciljna vrednost kazalca za leto 2020 (Vir: KIS) ...	14
Slika 6:	Površina kmetijskih zemljišč (KZU) v ukrepu Ekološko kmetovanje v obdobju 2005–2020 in ciljna vrednost kazalca za leto 2020 (Vir: MKGP)	15
Slika 7:	Površine njiv in vrtov v ukrepih, ki zahtevajo gnojenje na podlagi hitrih talnih ali rastlinskih testov, v obdobju 2005–2020 in ciljna vrednost kazalca za leto 2020 (Vir: MKGP)	16

4.3 Seznam tabel

Tabela 1:	Pregled izvajanja instrumentov v kmetijstvu	17
Tabela 2:	Novo načrtovani instrumenti za zmanjševanje emisij TGP v kmetijstvu	18